

Källa

<https://second-opinion.se/vi-har-losningen-pa-hoga-elpriser-i-vara-egna-hander/>

”Vi har lösningen på höga elpriser i våra egna händer”

- 26 augusti, 2022

Bengt Ekenstierna skriver att de subventionsmodeller som presenterats inte löser grundproblematiken med höga elpriser. Han menar att farhågorna för prismanipulation om elmarknaden delades i en för Sverige och en för utlandsförbindelserna är överdriven.

De enorma pengar som svenska elkunder har betalat extra för sin elkonsumention det senaste året (upp emot 200 miljarder kronor) hamnar inte i Putins fickor utan hos elproducenterna i Sverige, Svenska kraftnät (de s.k flaskhalsavgifterna) och hos finansdepartementet (extra momsintäkter).

Bild: Bengt Ekenstierna menar att politik och myndigheter måste agera när det gäller prissättningen på el.

Sverige borde vara fredat från att dras in i det elpriskaos som råder i Europa, då vi inte har något beroende av gas, olja eller kol för att producera vår el. Trots det betalar kunder i södra Sverige nästan samma priser för el som de gör på kontinenten. Anledningen till detta är tredelad:

- en nedmontering av elproduktion i södra Sverige
- ett gaskris i Europa
- en havererad prissättningsmodell

Vi äger lösningen själva

I Sverige har vi lösningen i våra egna händer, både på lång sikt och på kort sikt. På lång sikt finns det bara en lösning på det problem vi har i södra Sverige; vi behöver bygga ut konkurrenskraftig elproduktion som kan förse oss med el under årets alla timmar, och även förstärka elöverföringen inom landet. Men detta är som många gett uttryck för här på Second Opinion projekt som kommer att ta årtionden att färdigställa.

Samtidigt har vi en situation med höga gaspriser som ingen kan se slutet på. Risken finns att vi aldrig kommer att återgå till tidigare priser då Europa tar steg för att frigöra sig helt från rysk gas – vilket givetvis kommer att kosta. Att Tyskland tillsammans med flera andra fört en oförsvarlig energipolitik i 25 år, får nu konsekvenser för alla länder i Europa som får betala dyrt. Det som behöver göras direkt är i stället att vi riktar in oss på den prismodell som används för att prissätta elen i Norden.

Jag hävdar att prismodellen vi har idag har havererat. Det har den gjort eftersom vi gått från en lång period av produktionsöverskott till en situation av produktionsbrist i södra Sverige. Enligt ovan beror detta på minskad produktion i södra Sverige och en oöverträffad export till kontinenten, där efterfrågan är enorm pga. energikrisen. När en marginalprissättningsmodell (den dyraste produktionen sätter priset) fungerar bra, vilket vår modell har gjort i nästan 20 år, så kommer de producenter som begär för mycket betalt inte att få köra, utan någon annan som producerar billigare tar deras plats. Konkurrensen håller därmed priset på en rimlig nivå. Men när alla producenter behövs, och den producent som begär mest för sin produktion får sålt sin el oavsett pris, så finns det inte längre någon mekanism som försvarar kunderna. Och med den prissättningsmodell som vi tillämpar så får ALLA som levererar el inom ett specifikt elområde samma pris på dennes elleveranser som det högsta budet.

BEKEN-modellen

För att råda bot på denna förmögenhetsöverföring från elkunderna till elproducenterna så presenterades i april en anpassning av Nordpools nuvarande prissättningsmodell, där leveranserna av el till de svenska elkunderna skulle harmoniseras och reflekteras i de volymer som behovet är på den svenska marknaden. Denna anpassning av prissättningsmodellen har fått benämningen BEKEN-modellen och är i sin konstruktion väldigt enkel.

Belackarna till att genomföra denna förändring åberopar en mening i EU:s elmarknadsdirektiv där det står i en bisats att elpriset ska vara detsamma inom ett och samma elområde. De fyra utlandsförbindelserna ut från södra Sverige, med en kapacitet som är större än vad förbrukningen vanligtvis är i södra Sverige (SE4), anses i denna kontext vara en del i elområdet södra Sverige (SE4). Det kan inte ha varit lagstiftaren i Bryssel mening att det skulle kunna uppstå en sådan situation där vi får den förmögenhetsöverföring som skett det senaste året, Jag är övertygad om att i den mån som Energimarknadsinspektionen tar morgonflyget till Bryssel och presentera det svensk/norska problemet så kommer de innan de flyger tillbaka hem fått gehör för ett undantag från bisatsen i elmarknadsdirektivet tills EU har gjort nödvändiga justeringar i lagtexten. Men varken politiken eller verksledningen på Energimarknadsinspektionen och/eller Svenska kraftnät umgås med sådana planer. Det har från den akademiska världen framförts att om BEKEN-modellen skulle tillämpas så skulle alla elproducenter prissätta sin el så högt så att de skulle kvalificera sig för att ingå i exportkvoten. Då har man missat att elprissättningen inte är fri, vilket dåvarande Energiministern Maud Olofsson gav uttryck för i en [interpellationsdebatt i Riksdagen 2010](#). Hon säger bland annat:

”För att säkerställa riktigheten i Nord Pools funktion står börsen både under tillsyn av norska Kredit tillsynen (då Nord Pool är registrerad i Norge) och under sin egen interna

marknadsövervakning. Enligt Nord Pools regelverk måste alla aktörer kunna motivera sina bud, det vill säga att de är skäliga. Utöver denna övervakning kan Konkurrensverket begära in information inom ramen för sitt ansvar för tillsyn över efterlevnaden av konkurrenslagen och upphandlingslagstiftningen.”

Med detta sagt och i kombination med att budprocessen skulle se likadan ut som idag – kraftbolagen (elproducenterna) bjuder inte in sin el på två marknader utan precis som idag en marknadsplats för varje elområde – så ser jag ingen oro för det belackarna framför om manipulerande med prisbud. Det ska i detta sammanhang nämnas att det inom ramen för nuvarande prissättningsmodell finns misstankar om att de högsta buden som renderar i elpriser över 6 kr är dopade då det är tveksamt vad det är för elproduktion i Sverige som kostar så mycket. Med anledning härav har Energimarknadsinspektionen öppnat en granskning av säljbuden den 12 augusti.

Plan för åtgärd

Finns det någon plan från beslutsfattarna på hur vi ska få ordning i elpriserna nu och inte ha en förhoppning att detta löser sig om 10-15 år när vi byggt ut mer vindkraft till havs eller fått i drift nya moderna kärnkraftreaktorer? Tyvärr inte – istället för att ta tag i frågan om oskäliga elpriser så är det mer bekvämt för politiken att i valtider prata om subventioner, kärnkraftsdebatt eller icke förpliktigande studiebesök.

Vi har i media kunnat läsa och höra om olika subventionsprogram som utlovas om man röstar på avsändarens parti. Vänsterpartiet har presenterat ett förslag som är BEKEN-modellen förpackad i politikens retorik. Socialdemokraterna har lovat att betala tillbaka de 54 miljarder, om de får sitta kvar vid makten, som oförskyllt hamnat i Svenska kraftnäts balansräkning. Hur Svenska kraftnät ska kunna identifiera vad du och jag betalat in av dessa 54 miljarder och skicka tillbaka dessa pengar till oss är ingen som ännu kunnat redogöra för och därmed så är det ett stort frågetecken för hur detta låter sig göras.

Subventionsmodeller löser inte grundproblematiken, utan är likt ett täckförband på en blödande böld. Så länge som prissättningsmodellen inte korrigeras, så fortsätter pengarna att strömma fel vägar.

Nya normala

Så budskapet till elkunderna är att räkna med att i vinter kommer elpriserna att så alla rekord och på lång sikt har vi fått det nya normala som kommer att vara elpriser som är minst dubbelt upp mot vad de var ”för i tiden”.